

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikanhakijan palautuskiellon loukkaamattomuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Niinistön /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 5/2018 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä varmistaakseen, että demokraattisen yhteiskunnan perustavimmanlaatuista periaatetta, turvapaikanhakijan ehdotonta palautuskieltoa, ei loukata, vaan se toteutetaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti viranomaistoiminnassa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Palautuskielto esiintyy kansainvälisissä sopimuksissa ja se on myös sisällytetty Suomen perustuslakiin, jonka nojalla "ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu" (perustuslaki 9 §). Palautuskielto on ehdoton. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapäätöksissä pohjana on aina palautuskielto.

Turvapaikkapäätöksenteko perustuu harkintaan, jossa otetaan huomioon jokaisen henkilön yksilöllinen tilanne, pakolaisoikeuden periaatteet sekä ajantasainen maatiieto. Kaikilla ei ole kuitenkaan edellytystä saada Suomesta turvapaikkaa tai muuta kansainvälistä suojelua. Turvapaikan tarvetta eivät ratkaise ihmisen aiemmat kokemukset, vaan turvapaikan tavoitteena on suojella niitä ihmisiä, joihin kohdistuu uhkaa kotimaassaan tulevaisuudessa.

Kaikkiin Maahanmuuttoviraston luvan myöntämistä koskeviin päätöksiin voi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Näin ollen Maahanmuuttoviraston päätösten lainmukaisuutta valvovat ensisijaisesti hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus. Hallinto-oikeus ratkaisee turvapaikkavalitukset itsenäisesti ja tutkii kansainvälisen suojelun edellytykset. Turvapaikkaprosessin tavoitteena on tehdä aina oikeita päätöksiä, eikä laadunvalvontaa ole missään vaiheessa jätetty yksinomaan hallinto-oikeuksien tehtäväksi. Päätösten oikeusvarmuus turvataan kattavalla perehdytyksellä, analysoimalla oikeustapauksia ja jatkuvilla koulutuksilla. Lisäksi Maahanmuuttovirastossa tehdään jatkuvaa laadunvalvontaa päätösten ja puhutteluiden laadusta ja valvonnan myötä havaittuihin epäkohtiin puututaan heti. Turvapaikanhakija voidaan palauttaa kotimaahansa vasta, kun Maahanmuuttovirasto on tutkinut suojelun tarpeen ja hallinto-oikeus on vahvistanut päätöksen mahdollisen valituksen jälkeen. Hakija voi vielä hakea täytäntöön-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 5/2018 vp

panokieltoa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Jos korkein hallinto-oikeus ei kiellä palautusta, hakija tulee palauttaa kotimaahansa.

Maahanmuuttoviraston tekemään turvapaikkahakemuksen päätökseen vaikuttaa ajantasainen, ratkaisuhetken maatieta. Jos tilanne hakijan lähtömaan osalta muuttuu, tämä huomioidaan ratkaisukäytännössä. Jos hakijan tai hänen kotimaansa tilanne muuttuu valitusvaiheessa, arvioi hallinto-oikeus muuttuneen tilanteen mukaan tehdessään oman päätöksensä. Maahanmuuttoviraston tekemä maalinjaus on oikeudellinen arvio siitä, voidaanko turvapaikanhakija, jolla ei ole yksilöllisiä perusteita, palauttaa kotiseudulleen. Maalinjaukset tehdään ajantasaisen maatiedon perusteella sekä tuomioistuinten päätökset huomioon ottaen.

Vaikka Maahanmuuttovirasto seuraa turvapaikanhakijoiden lähtömaiden turvallisuustilannetta säännöllisesti, painotetaan yksittäisen henkilön turvapaikkahakemuksessa yksilöllisiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteita. Jokaisen turvapaikanhakijan kohdalla arvioidaan erikseen, tarvitseeko juuri tämä henkilö suojelua ja voiko juuri tämä henkilö palata kotimaahansa juuri nyt.

Sisäministeriön käytettävissä olevan tiedon mukaan julkisuudessa uutisoidun ranskalaisen tuomioistuimen päätöksen taustalla on Lyonin hallintotuomioistuin tuomio. Tuomioistuin totesi ratkaisussaan 3.4.2017, ettei afganistanilaista turvapaikanhakijaa voi käännättää Norjaan, koska oli olemassa ketjupalautuksen riski Afganistaniin, jossa hakija saattaisi joutua Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaisen kohtelun kohteeksi. Tämän jälkeen on tehty kaksi päätöstä (yksi Lyonin 28.7.17 ja yksi Toulousen 27.11.2017), joista toinen koski irakilaista hakijaa ja toinen afganistanilaista ja siirtoa Suomeen ja Norjaan.

Nämä tuomiot pohjautuvat käytännössä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 7.3.2000 antamaan ratkaisuun T.I. v. UK (43844/98), jossa tuomioistuin totesi, että Yhdistyneillä kuningaskunnilla on, vastuunmäärittämistä koskevaa Dublinin yleissopimusta soveltaessaan velvollisuus varmistaa, että hakijan siirto vastuuvaltioon (Saksa) ei aseta häntä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan rikkomisen vaaraan. Saksa oli käännättämässä henkilön Sri Lankaan. Tämän ratkaisun pohjalta kansalliset tuomioistuimet ovat ratkaisukäytännössään arvioineet, voiko hakija joutua ketjupalautuskiellon rikkomisen kohteeksi, jos hänet siirretään vastuuvaltioon. Siirtävän valtion velvollisuutena on varmistaa, että tällaista vaaraa ei ole. Eli oletus toisen valtion turvallisuudesta ei vapauta valtiota velvollisuudesta arvioida, voiko henkilö yksittäistapauksessa joutua Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaisen kohtelun kohteeksi, jos hänet vastuuvaltiosta palautetaan kotivaltioonsa.

Tällaiset eri valtioiden yksittäisten tuomioistuinten ratkaisut eivät ole kovin yleisiä, mutta eivät mitenkään tavattomia. Ranskalaisen tuomioistuimen yksittäisten ratkaisujen perusteella ei voida tehdä johtopäätöstä, että Suomen koko turvapaikkajärjestelmä ei toimisi Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimusten mukaisesti. On huomattava, että vaikka yhdessä tapauksessa siirto Suomeen on kielletty, Ranskasta on vuoden 2017 aikana esitetty Suomelle 271 irakilaista hakijaa koskevaa takaisinottoopyyntöä ja 16 kappaletta tammikuussa 2018. Suomen velvollisuutena,

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 5/2018 vp

jos olemme siirron vastaanottava maa, on tutkia hakemus ja jos ratkaisu on kielteinen, ottaa kantaa myös palautuskieltoon.

Helsingissä 2.3.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen